

Palme - sista timmarna

En dokumentärfilm om mordet på regeringschefen, statsministern Olof Palme, ett mord som skakade om och förändrade Sverige på samma sätt som attentatet den 11 september 2001 förändrade USA. Filmen berättar om Olof Palme och ger samtidigt en dramatisk skildring av timmarna före och efter mordet. Hur kändes det för svenskarna att vakna upp till nyheten om att regeringschefen, statsministern, var mördad på öppen gata?

Dokumentären ger även flera exempel på några av Palmes mest kända tal.

Speltid: 35 min.

Från: 13 år

Ämne: SO, Historia

Produktionsland:
Sverige, 2015

Producent:
Göran Ellung, © Ellung Media

Svensk version:
© Filmo, 2015

Ansvarig utgivare:
Mia Lund Arnell

Filmnr: 7339

**För ytterligare
källinformation:**
Kontakta Filmo
08-445 25 50

Palme - sista timmarna

När Olof Palme sköts ner på öppen gata i februari 1986 markerades slutet på en era. Det innebar slutet på den öppenhet som hittills hade präglat Sverige, och det samhälle där en person tryggt kunde vara både människa och politiker samtidigt. Det innebar också slutet på ett människoliv. Denna film handlar om människan och politikern Olof Palme, och de dramatiska timmarna före och efter hans död.

Olof Palme var på många sätt en speciell människa. Han var uppväxt i en högborgerlig miljö på Östermalm i Stockholm, men han upptäckte tidigt att hans hjärta slog för socialdemokratin. Hans hårda kritik mot borgerligheten väckte därför mycket ilska, många menade att han var en klassförrädare. Man kan utan tvekan säga att Olof Palme rörde upp mycket känslor hos det svenska folket. Han var stridbar och engagerad, i synnerhet i utrikesfrågor. Han satte Sverige på kartan som moralisk stormakt när han fördömde USAs krig i Vietnam, och tog tydligt ställning mot övergrepp på mänskliga rättigheter i internationella konflikter. Men han hamnade också i blåsväder, och anklagades mer än en gång för att vara alltför sovjetvänlig.

Det är få människor som varit hatade och älskade på det sätt som Olof Palme var. Från det att han valts till partiordförande 1969 riktades ständigt hatpropaganda mot honom. Slutligen, 1986, manifesterades hatet på värsta tänkbara sätt. Sverige vaknade upp på morgonen till nyheten att statsministern var död. Den första tiden efter mordet

var polisarbetet inte tillräckligt välorganiserat, och de avgörande första timmarna förflöt alltmedan gärningsmannen fick ett försprång. Än idag vet vi inte vem det var som mördade Olof Palme, och varför. Det enda vi kan vara helt säkra på är att mannen som dog tog med sig en liten bit av den svenska folksjälens i sin grav. Men hans arv lever kvar. Det finns i de politiska beslut som förändrade livet för många människor, det finns i den svenska utrikespolitiken och i socialdemokratins värdegrund. Men mest av allt finns det i minnet hos de släktingar, vänner och kollegor som minns honom – människan och politikern Olof Palme.

Nyckelord

Olof Palme, palmemordet, svensk politik, socialdemokrati, politiker, folkminne, retorik.

Aktiviteter och frågor efter visning

1. Olof Palmes politiska gärningar skedde under socialdemokratisk flagg. Men vad kännetecknar egentligen socialdemokrati som politisk ideologi? Förklara hur ideologin förhåller sig till följande begrepp:
 - Socialism
 - Liberalism
 - Reformism
 - Välfärdsstat
 - Kapitalism
 - Fackföreningar
 - Demokrati
2. Olof Palmes politiska förslag var ofta mycket omdebatterade. Ta reda på mer om följande förslag och diskutera dels hur de kan motiveras genom den socialdemokratiska ideologin, och dels hur man kan argumentera för och emot förslagen.
 - Löntagarfonderna
 - Att ta ställning mot Francos Spanien och Vietnamkriget
 - Att ta ställning för Kuba under Fidel Castro
 - Föräldraförsäkringen
 - Fri abort
3. Olof Palme var känd världen över för att vara radikal i utrikesfrågor. På vilket sätt?
4. Vad menade de som sade att Olof Palme var en klassförrädare?
5. Varför tror ni att Olof Palme har blivit en så stor ikon inom svensk politik?
6. Hur beskrivs Olof Palme av olika personer i filmen?
7. Varför tror ni att Olof Palme väckte så starka känslor?
8. Hur förändrades Sverige efter Olof Palmes död enligt filmen?
9. Vad kan vi lära oss av Olof Palme?
10. Vad var det som gick fel när mordet skulle utredas?
11. Olof Palme var en skicklig retoriker. Välj något av hans tal och gör en analys utifrån etos, patos och logos (den s k retoriska triangeln). Välj sedan ett eget tema utifrån ett ämne/tema som du själv "brinner för" och skriv ett eget tal utifrån samma principer. Gör det gärna som en gemensam klassövning, där ni sedan håller era tal för varandra, inför klassen, gruppen eller en klasskompis.

Internetkällor

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1602&artikel=758331> - Sveriges Radios temasida om Olof Palme. Här finns flera av hans berömda tal.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/palme-representerade-tidsandan/> - Tidskriften Populär Historia om Palme och hans plats i den moderna historien.

<http://www.olofpalme.org/> - Olof Palmes arkiv är en sida som drivs av Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, i samarbete med bland andra Olof Palmes familj.

<http://www.fokus.se/2006/02/olof-palme-%E2%80%93-20-ar-senare/> - Tidningen Fokus om Olof Palmes politiska gärningar.

<http://www.socialdemokraterna.se/Vart-parti/Var-historia/Olof-Palme/> - På socialdemokraternas hemsida finns kort fakta om Olof Palme. Här finns även info om socialdemokratiens historia och värdegrund.

<http://data.riksdagen.se/fil/6829E620-A8FB-40F6-B13D-BEC9A69F0FC3> - SOU 1999:88 utreder mordet på Olof Palme och de olika teorier om hur det gick till. Texten är svår.

<http://www.svd.se/teorikrig-om-palmemordet> - Svenska Dagbladet skriver om kriget mellan de olika teorierna kring Palmes död.

https://www.youtube.com/results?search_query=olof+palme+tal - På youtube finns flera av Palmes mest berömda tal.

<http://www.svt.se/palme/hatet-mot-palme-var-utbrett> - Svt om det så kallade palmehatet.

<http://www.svt.se/agenda/palmes-betydelse-har-inte-overdrivits/> - Henrik Berggren, som skrivit en biografi över Olof Palme, skriver på Svt.se om Palmes politik.

www.ne.se - Nationalencyklopedin

www.google.se - Användbar sökmotor

www.dn.se - Dagens nyheter

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheter skolsajt

www.wikipedia.se - Bra nätencyklopedi

www.filmo.se - Filmos hemsida

Filmen om Olof Palme passar bra för undervisning i samhällskunskap och historia i grundskolan och gymnasiet. Här enligt det centrala innehållet i Lgr11 och Gy11:

I årskurs 7-9, samhällskunskap, sid 202-203, Lgr11

Beslutsfattande och politiska idéer: *"Politiska ideologier och hur skiljelinjerna i det svenska partiväsendet har utvecklats"*

I årskurs 7-9, historia, sid 176-177, Lgr11

Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700–1900: *"Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier"* och *"Vad historiska källor kan berätta om människors och grupper strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri"*

Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid: *"Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier, nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet"* och *"Framväxten av det svenska välfärdssamhället"*

Hur historia används och historiska begrepp: *"Exempel på hur 1800- och 1900-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser"*, *"Hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper, till exempel inom familjen, föreningslivet, organisationer och företag"*, *"Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter"* samt *"Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar"*

I årskurs 7-9, svenska, sid 223

"Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier."

Läsa och skriva, sid 226

Tala, lyssna och samtala:

- Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer."

I gymnasiet, samhällskunskap 1b, Gy11

"Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier"

"Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen. Arbetsmarknadens sätt att fungera, anställningsvillkor"

I gymnasiet, historia 1b, Gy11

"Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem"

"Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv, och som medel för påverkan i aktuella konflikter"

I gymnasiet, svenska, sid 161, Gy11

"Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att kommunicera i tal och skrift samt att läsa och arbeta med texter, både skönlitteratur och andra typer av texter." ... "Undervisningen ska stimulera elevernas lust att tala, skriva, läsa och lyssna och därmed stödja deras personliga utveckling. Eleverna ska ges möjlighet att bygga upp en tillit till sin egen språkförmåga och tillägna sig de språkliga redskap som krävs för vardags- och samhällsliv"

Filmen är också lämplig att användas på gymnasiet i Svenska 1, där den retoriska förmågan är en viktig del.